

במדינה

העם

שתי פגישות

הפגישה באבוודים

מטיחה את צילה

על הפגישה בניוירוק

לשנייה אחת הם עמדו זה מול זה: נער ערבי בן 10, שהחזיק בידו אבן, וחילל ישראלי, שהחזיק בידו נשק חם. הנער רץ עם חבריו לעבר כביש יריחו. יתכן מאד שלא הבין בדיוק במה העניין. התלמידים המבוגרים יותר בוודאי אמרו לו שהם מפגינים למען דתם ועמם, האיסור לאם והעם הפלסטיני. הוא זרק את האבן לעבר מכונית שעברה בכביש.

החילל ידע בדיוק מה הוא עושה. אין צורך בגבורה כדי לכוון נשק לעבר ילד דים, ואין זה לכבודו של צה"ל שיש בו חיללים כאלה. אבל בשיקלו המוגבל בור-דאי סבר החילל שהוא עושה משה טוב. כמו קנאים לאומניים רבים, היה נדמה גם לו שהוא פועל למען עמו. בשעה שי הוא מביא על עמו אסון. כך חשבו גם אנשי מישר-הגבול בכפר-קאסם, בליל אוקטובר 1956, וכך חושב הרב משה לוינגר (ראה להלן).

הפגישה בין הילד והחילל נסתיימה תוך שניות. הילד נפל מתבוסס בדמו, נאבק כמה ימים עם המוות, ונפח את נשמתו הצעירה (ראה עמודים 28-29).

כלי-התיקשורת הישראליים עשו נסיון מטופש להצניע את הידיעה. שידורי-ישראל הזכירו את מות הילד בידיעה מישר-גית, בתחמת מהדורת-החדשות, וכעבור שעה העלימו אותה ביכול. הטלוויזיה שמה את הידיעה במקום החמישי, לא הוכירה אותה בעיקר החדשות. אבל קדושים טבעים להתגבר - והקדוש בן דה 10 מכפר אבוודים עוד יטריד את המדינה זמן רב.

נסיגה אל השכל. כמה שעות אחרי מות הילד נערכה בבית-הזכוכית בניוירוק פגישה שניה. איש לא זרק אבן, ואיש לא ירה - אך התוצאות של פגישה זו עשויות להיות מרחיקות-לכת לא פחות. זה מול זה ישבו שגריר מדינת-ישראל ונציג אש"ף - בשני הקצוות של שולחן פרוט אחד.

יתכן כי כבר אז הבינו קברניטי המדינה השטיות שממשלת-ישראל נהגת לעשותן בזירה הערבית, בהיעדר ייעוץ שקול ומחשבה יסודית רצינית. אבל אז כבר היה מאוחר מדי. מטעמי יוקרה, לא יכלה הממשלה לבטל את החלטתה.

הפעם היתה הממשלה נבונה יותר. היא ביצעה נסיגה - נסיגה שקטה מעמדה אווילית. שפירושה: התקדמות שקטה לעבר עמדה סבירה יותר. כל נסיגה כזאת היא חיובית - גם כשהיא נעשית תחת לחץ המאורעות, ללא מחשבה מוקדמת ומחוסר ברירה.

ביגלל האירופאים. לפני חודשיים, היתה ישראל מוכנה לסמוך על הגיבור התורני שלה, הנציג האמריקאי פאט מויניחוק, שיסביר את עמדתה ויטיל וטו על החלטה שנפסל על-ידי ממשלת-ישראל, למרות שהיתה זאת החלטה חיובית דווקא. מאז נעלם מויניחוק מן הזירה, ואין אדם בעולם המוכן לייצג את העמדה הישראלית לגבי מלחמת-הדת בגדה המערבית, שי-פרצה ביגלל אירופאים ישראלי. החובה הוטלה על שיכמו של חיים הרצוג, שנאלץ להתמודד עם יריבו מאש"ף היושב מולו. הפגישה באוודים הטילה את צילה על הפגישה בניוירוק.

השטחים

פגרום בחרון

רבים של מתנחלי חרון

עמד בראש הסתערות

מזויינת בשיטת

"עקיהם!"

200 גברים, רובם חמושים ברובים אויטומטיים ובתת-מיקלעים, ערכו פאנטזיה ברחובות חרון. הם ירו באוויר, הבריחו מהרחובות ילדים ומבוגרים, דהרו בכמורי ניות כשהם יורים ללא-אבחנה. "נתתי הוראה לכל תושבי קריית-ארבע: במידה שירוקו עליהם אבנים - לירות באוויר! במידה שתימשך השלכת האבנים ותהיה סכנה - מותר גם לפגוע!" הסביר הרב משה לוינגר, רבם של מתנחלי חרון והמנהיג של גושי-אמונים. ערביי חרון לא תקפו את מתנחלי

הרב לוינגר (משמאל)

לירות כדי לפגוע!

קריית-ארבע. ביום הרביעי בשבוע שעבר, הם הצטרפו להפגנות-המחאה שפשטו על ערי הגדה המערבית וכפריה. במחאה על מה שניראה בעיניהם כניסיון לנשלם מן-הריבית. השבאב המקומי ניצל הזדמנות של טכס רישמי לחנוכה בניין בית-המישפט בעיר, שבו עמד לטיפול חלק שרי-המישפט פטים חיים צדוק. הצעירים הקימו מחסומי אבנים, הבעירו צמיגים, הכריחו סחרים לנעול חנויות.

במדינת-ישראל, כאשר נודע הדבר בשיכוניה-האבן של קריית-ארבע, אחזה במתישבים היהודים רוח של מלחמת-

לפני חודשיים יכלה להיערך אותה הפגישה באותו המקום, כאשר הוומן אש"ף לדיון אחר של מועצת-הביטחון, או התר-ליטה מממשלת-ישראל שלב להשתתף ב-דיון יחד עם אש"ף. אנשים ברידעת בישראל הזהירו את הממשלה מפני איוולת זו. שלא היתה אלא חחרמה עצמית ומסירת הפרורם הבינלאומי העליון לאש"ף. הם ראו בדיון הזדמנות חיובית בדרך לודו-ישיה ישראל-פלסט'טיני: "מוטב לדבר במקום לירות". דיון באו"ם, גם כשהוא סונוע ומר, קובע לפחות את העובדה שאלה הם שני הצדדים לסיכוי סוך שביניהם יש ליצור מצב של שלום.

עזר וייצמן
נחיתת-אונס

רועין ראשי-הממשלה, אלוף (מיל.) אריאל שרון, מצא את עצמו השבוע במצבו של אותו תלמיד בית-ספר יסודי, שבסוף שנת-הלימודים קיבל תעודת-גמר בנוסח הבא: "עולה לכיתה ג' - אבל לא בבית-סיפורנו."

כאשר נודע כי הוא עומד לסיים את ייעוץ לראש-הממשלה ב-31 בחודש זה, זכה אריק לתישבות כמעט מכל צד. אלא שכל צד העדיף לראות אותו בצד השני. ראשי הליברלים, שמחה ארליך ואריה דולצ'ין, הפליגו בשבח כישוריו הצבאיים של חבר-מיפלגתם-לשעבר וכבר תבעו עבורו את הפיקוד על פיקוד-הגמר כו של צה"ל. זאליו שרי-הביטחון היה רמטכ"ל, שלא חסכו אף הם כלפי חוץ שבחים מאריק, הפגיננו את תשוקתם שהוא יחזור לפעילות פוליטית-אזרחית.

היחיד שרצה לראות אותו במחיצתו, ואף ביקש ממנו להמשיך בתפקידו, היה ראש-הממשלה יצחק רבין. אלא שהוא חשש לנקוט כל צעד מעשי שימשך את רצונו זה. אפילו כאשר קיבל רבין את התפטרותו של אריק והודיע זאת לשרים בישיבת-הממשלה השבוע, הוא בחר לכך עיי-תוי שלא העיד על אומק'לב מופרז. רבין ניצל הפסקה בשיבת-הממשלה, בעת ששרי-הביטחון נעדר ממנה לפרק זמן קצר, כדי להודיע לשרים את דעתו ש-מקומו של אריק הוא בשורות צה"ל. בהעדרו של פרס - המיכשול העיקרי בדרכו של אריק חזרה לצה"ל - לא היה אפילו מי שיתוכח בנושא זה עם ראש-הממשלה.

פרישתו של אריק שרון מתפקיד היועץ היתה צפויה. ועם זאת היא היתה מפי-תיעה. שכן, לפי כל התחזיות, שנחזו כבר מהיום בו מינה רבין במפתיע את אריק כיועצו, אמור היה שרון להפוך את פרישתו לנושא ציבורי ראשון במעלה. ציפו כי הוא יקשור אותה להסכסכ-הביניים, להתחלת הנסיגה מסיני, לניסיון פינוי הדי-מתנחלים מקדום, או כל נושא אחר שיהיה בו כדי לשמש דגל פוליטי.

אבל שרון, כדרכו, הפתיע שוב. הוא לא קשר את פרישתו לשום מאורע אקי-טואלי. בניגוד מפורש למישאלות-הלב של עיתונאי הליכוד, שמיהרו לקשור את פרישתו לעוצמת התגובה של צה"ל להתפר-עיות בגדה, כל קשר בין ההתפרטות ומה שאירע בגדה, היה מיקרי בלבד. אריק גם לא חיפש עיתוי שבאמצעותו יוכל להפוך את פרישתו לקרשי-קפיצה פוליטי. הוא פרש בצורה שתוכן כמחאה על מדיניות כללית ועל שורה של מעשים או "מחדלים", ולא כתגובה ספוטאנית על מאורע חד-פעמי.

עד כמה שהדבר יישמע אבסורדי, נאלץ יועצו של ראש-הממשלה לפרוש

קודש. דומה שחלקם חשו כי הגיעה השעה לנקום את דמם של טבוחי חרון משנת השלושים. מנהיגם הרחוני, הרב משה לוינגר, קנאי קיצוני אחוז תזיות משר-חיה, הלהיבם לכך. הוא נטל את הפיקוד לידיו, הורה לגברים החמושים לרדת לעיר התחתית הערבית, "כדי להפגין נוכחות", כפי שהסביר.

הפגנת הנוכחות הפכה התפרעות של כנופייה משולחת-ירסן. מול צעירים ערביים משולהבים ומוסתים, שיירו אבנים,

חלקו ביניהם בהפרש. באותה עת שימש גרוסמן סגן-מנהל מחלקת-מילוח-המדינה בבנק-ישראל, ובתוקף תפקידו ידע היטב מה יקנה הבנק או ימכור בכורסה, וכך ידע מה כדאי לקנות או למכור. עד כאן, מה שידוע למישטרה. אולם פורטים אלה הם קצה זעיר ביותר של הקרחון האמיתי, שעיקרו הקנוניה הגדולה לה גרוסמן לבין כמה חברות להשקעה בניירות-ערך, שבמשך שבע השנים ה-אחרונות שלטו בשוק הצמודים ועשו עשרות מיליוני לירות תוך העלאת הורדת השערים כחפצן. חבורה זו קרויה, בין יודע-דבר, המאפייה-של-הצמודים, כאשר גרוסמן תורם את הירדו הפנימי ואת היכוד לת לקנות ולמכור בכספי בנק-ישראל, ושותפיו עושים את הרווחים בשיטוף עימם. מקניות ומכירות של צמודים.

התחלת הקריירה של גרוסמן, שהוא כ-יום בן 34 בלבד, היתה בשנת 1968. כאשר החל להיות אחראי על ענייני הצמודים. אותה עת היו תעודות מילוח-הקליטה ש-הוצאו לארצות-הברת, ולא-סחירות. הן נמכרו מחוץ לבורסה בארבעים אחוזים משוויין. כיוון שלא ניתן היה לסחור בהן באופן חוקי, גרוסמן ידע, כי תוך זמן קצר יודיע בנק-ישראל על רישום תעודות אלו בבורסה, דבר שיעלה את ערכן במאות אחוזים. הוא פנה אל אחד מסוחרי ניירות-הערך (שאישר זאת לפני). קנה באמצעותו - ישירות על שמו - תעודות-קליטה ב-כמה מאות אלפי לירות, ואחרי-כך שלה את חותנו כדי שיקנה כמויות נוספות.

כאשר הודיע בנק-ישראל על רישום התעודות, מכרו אותן גרוסמן וחותנו ועשו ריווחי-עתק. התרגיל מצא חן בעיני גרוסמן. פיו הוא החל בונה לעצמו תרגילים נוספים. ביניהם התמנה כנציג בנק-ישראל בבורסה לניירות-ערך, קשר קשרים הדדיים עם כמה מסוכני-הבורסה הזרירים והחריפי-השכל, כגון משה ליבי (הראו) את לביא), משה רונבלום (הבנק-הבינלאומי הראשוני), וכן עם קבוצת עמנואל קוק וחברת אי-בי-איי.

פרשת 1968 חזרה על עצמה שנים אחר-דות לאחר-כך. כאשר החליט פיתאום בנק-ישראל לרשום בבורסה את תעודות מילוח-הביטחון עד 1970. גרוסמן וחבורתו, תנו שידעו על כך מקודם, קנו בשקט תעודות בעשרות מיליוני לירות וכאשר הודיע בנק-ישראל על הרישום, הרקיעו השערים שחקים. אחרי-כך היה צריך בנק-ישראל לשמור על השערים הגבוהים, אך אמתלה ששערים גבוהים מסייעים למדינה לגייס כסף. חבורת גרוסמן מכרה בשערים הגבוהים, והרוויחה שוב.

תרגיל נוסף מסוג זה נעשה אחרי מיל-חמת יום-הכיפורים. שערי הצמודים ירדו בעשרות אחוזים כאשר בנק ישראל, משום-מה, הגיח להן לרדת. המאפייה של הצמודים קנתה כמויות אדירות, ואז חר-לה במסע בעיתונות, באמצעות עיתונאים נאמנים ובעזרת בנק-ישראל, תוך סגירת הבורסה למשך שבוע לחימום האווירה. השערים עלו פלאים, והמאפייה של הצמודים גרפה שוב רווחים אדירים.

הברווז שהטיל

ביצי-זהב

רדיקה שיטתית של דרך פעולת בנק-ישראל בבורסה לניירות-ערך, תגלה קשר ברור בין רכישות-צמודים על-ידי המאפייה או מכירתן, לבין פעולות בבנק-ישראל כפי שנקבעו על-ידי גרוסמן.

דרך אחרת של ניצול מידע התעוררה בינואר 1974, כאשר הודיע בנק-ישראל על הרעת תנאי תעודות מילוח-הפיתוח שהוא מעניק, תוך ביטול אפשרות הבר-רה. הרעת תנאי התעודות החדשות העל-תה את שערי הקודמות ב-25%, תוך שבוע. כל מי שידע קודם-לכן מה יקרה, וקנה תעודות, גרף מיליונים.

או, למשל, עתה, כאשר החליט בנק-ישראל להרע את תנאי-ההצמדה של ה-תעודות החדשות, דבר שהעלה את מחירי הקודמות. שוב, איתו תרגיל עצמו. כאשר פניתי אל עובד בן-עוזר, בשאלה אודות קשריו בענייני ניירות-ערך עם משה זנבר, השיב כי ראשית, כבנקאי, אינו מוכן לדבר על ענייני לקוחות. שנית, הוא הכחיש כל קשר עם זנבר מאז נתמנה כנציג בנק-ישראל. אשר לחקושה שקדמה לנגידות, אין בן-עוזר זוכר את היה או לא היה לקוח שלו. היו לו לקוחות רבים, לטענתו, והוא לא יכול לזכור את כולם.